

Re-enactment: l'obra de Lilly Reich ocupa el Pavelló de Barcelona

Laura Martínez de Guereñu

Carta, Lilly (Lilli) Reich a Eduard Ludwig de 4.1.1944 (còpia).

© Stiftung Bauhaus Dessau / Bauhaus Dessau Foundation

Transcripció i traducció de l'alemany per Anke Blümm.

*Nota: L'arxiu només conserva una còpia de la carta en blanc i negre.

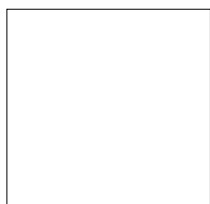
No es coneix la localització de la original.

“In der ersten Nacht brannten die Nachbarhäuser zum Ufer hin und die ganze Lützowstr. Meine Wohnung war so demoliert daß ich sie so schnell als möglich räumen mußte, aber erst mußte der Brand nebenan gelöscht werden um unser Haus zu retten. Als der dann in Ordnung war und ich alles Zur Abreise vorbereitet hatte, fiel eine Phosphor-Bombe durch meine Küche in die darunterliegende Wohnung und da kein Puffer da war, brannte sofort alles. Ich konnte nicht mehr in meine Wohnung Da die Raumentwicklung zu stark war konnte also Nichts mehr retten. Es ist mir noch furchtbar viel Verbrannt und leider sehr viel mir sehr liebe persönliche Erinnerungen die ich z. Tl. zurechtgelegt hatte um sie Am nächsten Tag mitzunehmen. **Die großen Fotos von Barcelona**, die Briefe von Mies aus den letzten Jahren u.

noch immer viele Bücher. Und alle Möbel, Betten, darunter meine so gute Küchen-einrichtung und Bilder und Wäsche.”

“La primera nit les cases veïnes cremaven al costat de la riba i tota la Lützowstrasse. El meu apartament estava tan derruït que vaig haver de buidar-lo el més aviat possible, però primer s'havia d'extingir el foc del costat per tal de poder salvar casa nostra. Quan aquest estava sota control i quan ho havia preparat tot per marxar, una bomba de fòsfor va caure a través de la meva cuina a l'apartament inferior. Com que no hi havia cap mena de protecció, tot va cremar immediatament. No vaig poder tornar al meu apartament perquè la formació de fum era tan gran que no vaig poder recuperar res. Desafortunadament, es van cremar moltes coses de valor personal: les memòries que, en part, havia preparat per emportar-me l'endemà. **Les grans fotos de Barcelona**, les cartes de Mies dels últims anys,

així com molts llibres. I tot el mobiliari, incloent els preuat equipament de cuina, els quadres i la roba de la llar”.

Plànol del conjunt dels Palaus de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929 publicat a Lilly Reich (ed.), *Exposición Internacional de 1929. Catálogo Oficial de la Sección Alemana*. Berlin: Reichsdruckerei, 1929. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, AHCB.

*Nota: La numeració dels Palaus del plànol del conjunt (30, 7, 10, 11, 9, 6, 5, 4, 46) correspon a un ordre general de l'Exposició Internacional de 1929 que no té correlació amb la seqüència del recorregut de les seccions alemanyes instal·lades en els diferents Palaus.

La seqüència reconstituïda en aquesta vitrina es correspon amb l'ordre seguit el dia de la inauguració, que coincideix també amb el mantingut a les pàgines del catàleg.

Arquitectes dels Palaus Noucentistes: Palau de Metal·lúrgia, Electricitat i Força Motriu: Amadeu Llopart, Alexandre Soler i March; Palau de Comunicacions i Transports: Félix de Azúa, Adolf Florensa; Palau d'Art Tèxtil: Joan Roig, Emili Canosa; Palau de Projeccions: Eusebi Bona, Francisco Aznar; Palau d'Arts Industrials i Aplicades: Manuel Casas, Manuel Puig; Palau d'Agricultura: Josep Maria Ribas i Casas, Manuel Maria Mayol; Palau d'Arts Gràfiques: Raimon Duran i Reynals, Pelai Martínez; Palau Meridional: Antoni Millàs.

Abreviacions: **AFB:** Arxiu Fotogràfic de Barcelona / **AGFB:** Arxiu General de Fira de Barcelona / **ANC:** Arxiu Nacional de Catalunya / **AHCB:** Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona / **AHCB-FC:** Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona - Dipòsit Filmoteca de Catalunya / **BAH:** Bauhaus-Archiv | Museum für Gestaltung / **BNE:** Biblioteca Nacional de España / **IEFC:** Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya / **BM-KSW:** Bauhaus Museum - Klassik Stiftung Weimar / **LRC, LMvdR Arch. MoMA:** Lilly Reich Collection, Ludwig Mies van der Rohe Archive. The Museum of Modern Art, New York / **OEPM:** Oficina Española de Patentes y Marcas / **PCF:** Private Collection Frankfurt / **SBD:** Stiftung Bauhaus Dessau, Bauhaus Dessau Foundation

1	4	7	10
2	5	8	11
3	6	9	12

**Distribució d'estands | Secció Química,
Palau de Metal·lúrgia, Electricitat i Forca Motriu
Superfície: 2.300m² e: 1/300 | © AGFB**

1 - Mur exempt amb mostres de colorants i matèries primeres per a la indústria d'I.G. Farbenindustrie A.G. a l'àrea principal dedicada a productes químics.

© LRC, LMvdR Arch. MoMA

2 - Patent d'invenció núm. 114.388 per "Un procediment d'extracció contínua", a favor de la raó social I.G. Farbenindustrie A.G., resident a Frankfurt am Main. Sol·licitud presentada a les 12:20 del 13 d'agost de 1929 [fig. 1]. © OEPM

3 - Emplafonats perimetrals, teixits exempts i conjunts de mobiliari M.R. a l'estand d'I.G. Farbenindustrie A.G. Visita de Gustav Ernst Stresemann, Ministre d'Afers Exteriors alemany, el 18 de juny de 1929. © ANC, Fons Josep Maria Sagarra i Plana, Josep Maria Sagarra i Plana

4 - Vitrires-mur al perímetre de l'àrea dedicada a productes farmacèutics. Destaquen I.G. Farbenindustrie A.G. i Chemische Werke vorm H. & E. Albert.

© LRC, LMvdR Arch. MoMA

5 - Patent d'invenció núm. 110.743 per "Un forn tubular rotatori per a concentrar per evaporació de líquids" a favor de la raó social Chemische Werke vorm H. & E. Albert, resident a Wiesbaden-Biebrich. Sol·licitud presentada a les 11:05 del 29 de desembre de 1928 [fig. 1, 2]. © OEPM

6 - Vitrina-mur i conjunt de mobiliari M.R. a l'estand de Chemische Werke vorm H. & E. Albert. © Desconocido - PCF

7 - Pantalles verticals i elements exempts a l'estand d'E. Merck cap a l'àrea d'I.G. Farbenindustrie A.G, amb conjunt de mobiliari M.R. als peus del pilar cruciforme. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

8 - Patent d'invenció núm. 116.153 per "Un procediment i dispositiu per a la fabricació d'emboïlls de llana de fusta" a favor d'E. Merck, resident a Darmstadt. Sol·licitud presentada a les 12:53 del 19 de desembre 1929 [fig. 1, 2]. © OEPM

9 - Vitrires verticals i pantalla per a l'estand de Schering-Kahlbaum A.G. amb reactius per a anàlisis i càmbora. © Ludwig Mies van der Rohe, VEGAP, Barcelona, 2020 - BAH

10 - Vitrires-mur al perímetre de l'àrea dedicada a productes farmacèutics. Destaquen I.G. Farbenindustrie A.G. i Beiersdorf & Co A.G.

© LRC, LMvdR Arch. MoMA

11 - Marca internacional núm. 64.506 per "Medicaments, productes químics per a la medicina i la higiene, drogues i preparacions farmacèutiques, emplastres, teles per a apòsits, productes per a la destrucció d'animals i vegetals, desinfectants, productes per a la conservació d'aliments, productes químics per a la indústria i les ciències, instruments i embenatges mèdics i higiènics" a favor de P. Beiersdorf & Co, A.G., Hamburg. Sol·licitud presentada el 26 d'agost de 1929. © OEPM

12 - Vitrina-mur de les empreses Beiersdorf & Co. A.G. i Po-ho Sanitäts-Werk Otto Joh. Jul. Witt & Söhne. © ANC, Fons Josep Maria Sagarra i Plana, Josep Maria Sagarra i Plana

13		
14	16	17
15	18	19

**Distribució d'estands | Secció de Màquines,
Palau de Metal·lúrgia, Electricitat i Forca Motriu
Superfície: 2.700m² e: 1/300 | © AGFB**

13 - Baranes de secció circular i conjunts de mobiliari M.R. En primer pla, martell piló de J. Banning, A.G. A la galeria superior, oficina d'informació del centre oficial alemany de fires i exposicions. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

14 - Patent d'invenció núm. 115.710 per un "Procediment per a carregar forns elèctrics de fusió" a favor de la raó social Demag A.G., resident a Duisburg. Sol·licitud presentada a les 10.55 del 22 de novembre de 1929 [fig. 1, 2]. © OEPM

15 - Grans vitrines horitzontals de l'estand de Demag A.G. Inauguració oficial, 27 de maig de 1929. © ANC, Fons Gabriel Casas and Galobardes, Gabriel Casas and Galobardes

16 - Patent d'invenció núm. 110.476 per "Un accionament d'hèlix" a favor del Professor Dr. Ing. Hugo Junkers, resident a Dessau-Anhalt. Presentada a les 12.17 del 13 de desembre de 1928 [fig. 1, 2, 3]. © OEPM

17 - Patent d'invenció núm. 110.476 [fig. 4, 5, 6, 7]. © OEPM

18 - Baranes de secció circular, vitrines verticals i peces de mobiliari M.R. a l'àrea central amb Junkers-Motorenbau G. m. b. H. i A. Borsig G. m. b. H. Al fons, galeria superior amb l'oficina d'informació del centre oficial alemany de fires i exposicions.

19 - Baranes de secció circular en correspondència amb l'estructura espacial del palau des de l'estand de Demag A.G. © Jaume Roca Oliva - IFNC

20			
21	22	26	
23	24	25	27

**Distribució d'estands | Palau de Comunicacions i Transports
Superfície: 3.300m² E: 1/300 | © AGFB**

20 - Baranes de secció circular i conjunts de mobiliari M.R. distribuïts per l'estructura espacial del Palau, des de l'estand de l'empresa Daimler Benz A.G. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

21 - Patent d'invenció núm. 116.232 per un "Dispositiu per a agafar i retirar automàticament carros que es transporten amb les vagonetes de vies aèries" a favor d'Adolf Bleichert & Co., A.G., resident a Leipzig-Gohlis. Sol·licitud presentada a les 12.31 del 28 de desembre de 1929 [fig. 1, 2, 3]. © OEPM

22 - Patent d'invenció núm. 116.232 [fig. 4, 5]. © OEPM

23 - Baranes de secció circular i vitrines verticals. Vista aèria des de l'estand d'Adolf Bleichert & Co A.G., publicada a l'article "L'Exposició i la Setmana Alemanya vistes per un alemany que acaba d'arribar" © Pérez de Rozas - Diario Oficial de la Exposición Internacional de Barcelona 1929, BNE

24 - Baranes de secció circular i conjunt de mobiliari M.R. entre automòbils de vuit cilindres de Stoewer-Werk A.G. © ANC, Fons Josep Maria Sagarra i Plana, Josep Maria Sagarra i Plana

25 - Baranes de secció circular al voltant de l'estand de Daimler-Benz A.G. durant la inauguració oficial. Al fons, l'estand de NAG Nationale Automobil-Gesellschaft A.G. © Pérez de Rozas - AFB

26 - Patent d'invenció núm. 108.854 per "Una disposició auxiliar de tir davanter addicional per a avions grans" a favor de Dornier Metallbauten G. m. b. H. i D. Claudius Dornier residents a Friedrichshafen a. b. Sol·licitud presentada a les 12.36 del 9 d'agost de 1928 [fig. 1, 2, 3, 4, 5]. © OEPM

27 - Estand de l'empresa Dornier Metallbauten G.m.b.H. amb models d'aeroplans © Pérez de Rozas - AFB

28	33	34
29	30	35
31	32	36

Distribució d'estands | Palau d'Art Tèxtil

Superfície: 2.800m² E: 1/300 | © AGFB

28 - Baranes de secció circular entre els estands de Mauser-Werke A.G. i Elit-Diamantwerke A.G. amb màquines de cosir rectilínies.

© LRC, LMvdR Arch. MoMA

29 - Patent d'invenció núm. 104.689 per "Cinta de patró sense fi amb roda de patró per a una màquina de fer gènere de punt i teixits" a favor de Chemnitzer Strickmaschinenfabrik A.G., resident a Chemnitz. Sol·licitud presentada a les 11:39 del 6 d'octubre de 1927 [fig. 1]. © OEPM

30 - Patent d'invenció núm. 104.689 [fig. 2]. © OEPM

31 - Baranes de secció circular i cadira i butaca M.R. a l'estand d'Erich Barth, amb màquines circulars automàtiques. © ANC, Fons Josep Maria Sagarra i Plana, Josep Maria Sagarra i Plana

32 - Baranes de secció circular i conjunt de mobiliari M.R. a l'estand de C. G. Haubold A.G. amb maquinària tèxtil. Vitrines-mur a l'estand de Leo Lammertz, al fons. Fotografia publicada a "L'aportació d'Alemanya a l'Exposició de Barcelona". © Desconegut - Diario Oficial de la Exposición Internacional de Barcelona 1929, BNE

33 - Tèxtils en forma de recintes i elements estructurals a l'espai central de l'estand de Sederes Alemanyes (Deutsche Seide). © LRC, LMvdR Arch. MoMA

34 - Vitrines-mur amb teixits per a mobles i cortinatges de seda artificial d'I.P. Bemberg A.G. Lateral esquerre de l'estand de Sederes Alemanyes (Deutsche Seide). © LRC, LMvdR Arch. MoMA

35 - Certificació d'addició a la patent d'invenció núm. 112.773 per "Un procediment per al tractament humit de seda artificial en forma de madeixes" a favor d'I.G. Bemberg A.G. establerta a Barmen-Rittershausen. Sol·licitud presentada a les 12.44 del 30 d'abril de 1929 [fig. 1]. © OEPM

36 - Llindar d'accés a l'estand de Sederes Alemanyes (Deutsche Seide). © Berliner Bild-Bericht - PCF

37

Distribució d'estands | Palau de Projeccions

Superfície: 680m² E: 1/300 | © AGFB

37 - Patent d'exploració núm. 15 per a la indústria de fabricació de papers, teles, cartolines i tota classe de sustentacles sensibles a la llum, mitjançant diazo-combinacions. Sol·licitud presentada a les 11.53 del 16 de setembre de 1929. © OEPM

38 - Vitrina amb productes d'indústria òptica de l'empresa Emil Busch A.G. a l'espai principal del Palau. Al fons, espai reservat per a I.G. Farbenindustrie A.G. AGFA. © *Die Bauegilde*, LRC, LMvdR Arch. MoMA.

*Nota: Peu de foto erroni a la publicació original: "Chemie Palast" (Palau de Química).

38

39

Distribució d'estands | Palau d'Arts Industrials i Aplicades

Superfície: 1.000m² E: 1/300 | © AGFB

39 - Vitrines-mur de l'àrea de cel·luloide, porcellana, cristall, objectes de plata. Estand de P. Bruckmann Söhne A.G. amb "Coberts de plata, coberts d'alpaca platejats, vaixelles de plata, premis d'esport, obres manuals de plata, cristalls polits i gravats encastats en plata". © LRC, LMvdR Arch. MoMA

40 - Marca núm. 72.444 per a distingir "Argenteria en general" (sisè grup, classe 54) a favor dels Srs. P. Bruckman Söhne A.G., residents a Heilbronn a/N. Sol·licitud presentada el 16 de juny de 1928. © OEPM

41 - Vitrines-mur de l'àrea de joguines. Estands de Staatsfachschule für Spielwarenherstellung i Wendt & Kühn, al voltant de Gebr. Märklin & Cie G.m.b.H. © ANC, Fons Gabriel Casas and Galobardes, Gabriel Casas and Galobardes

40

41

42	46
43	47
44	45

Distribució d'estands | Palau d'Agricultura

Superfície: 1.200m² + 120m² E: 1/300 | © AGFB

42 - Baranes de secció circular i vitrines verticals a l'àrea de maquinària agrícola i per a finalitats alimentàries. Estand d'Heinrich Lanz A.G., amb Schulte & Cie A.G. i Seitz-Werke G.m.b.H al fons. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

43 - Patent d'invenció núm. 113.217 per "Màquina per a fer gelats amb accionament directe per electromotor" a favor de la raó social Schulte & Cie. A.G., resident a Teuerbach – Württemberg. Sol·licitud presentada a les 12.52 del dia 28 de maig de 1929 [fig. 1]. © OEPM

44 - Estand de Schulte & Cie A.G., amb "Màquines batedores/ Màquines per a raspar i pelar ametlles/ Glaçadores/ Màquines per a torrar cafè". © ANC, Fons Josep Maria Sagarra i Plana, Josep Maria Sagarra i Plana

45 - Pòrtic exterior de l'àrea de maquinària agrícola i per a finalitats alimentàries, amb els estands de Hartung A.G., Gebr. Claas, Estoc Motorpflug A.G. © Sasha Stone, Berliner Bild-Bericht – BM-KSW

46 - Murs exempts i conjunt de mobiliari M.R. a l'estand de cervesa Hackerbräu a l'àrea de viticultura i fabricació de cervesa, amb cervesa pasteuritzada en ampolles i barrils patentats per a pasteurització. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

47 - Marca núm. 5.337 per a distingir "Cervesa" a favor de la societat Actiengesellschaft Hackerbräu, resident a Múnic. Sol·licitud presentada 14 d'octubre de 1896. © OEPM

**Nota:* Excepció realitzada fora de les dates de desenvolupament del projecte de l'Exposició, per tal de mostrar l'antiguitat amb la que algunes empreses alemanyes s'havien establert a Espanya.

48	49
50	53
51	52

Distribució d'estands | Palau d'Arts Gràfiques

Superfície: 690m² E: 1/300 | © AGFB

48 - Vitrines horitzontals i vitrines verticals a l'estand de Deutsche Buchkunst der Gegenwart i Direktion der Reichsdruckerei, impressors de la guia oficial editada per Lilly Reich. En un lateral, l'estand de Chr. Hostmann- Steinberg'sche Farbenfabriken G.m.b.H. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

49 - Vitrines horitzontals i vitrines verticals a l'estand de Deutsche Buchkunst der Gegenwart i Direktion der Reichsdruckerei, impressors de la guia oficial editada per Lilly Reich, des de l'espai posterior de la secció d'arts gràfiques i del llibre. © LRC, LMvdR Arch. MoMA

50 - Patent d'invenció núm. 114.538 per "Un nou dispositiu per a la producció de negre humo per dissociació de gasos propensos a la descomposició" a favor de la raó social Chr. Hostmann Stenberg'sche Farbenfabriken G.m.b.H. Sol·licitud presentada a les 12.10 del 19 d'Agost de 1929 [fig. 1]. © OEPM

51 - Vista des de l'espai posterior de la secció d'arts gràfiques i del llibre publicada a l'article "Llibres alemanys sobre Espanya". © Foto "Sport" – Diario Oficial de la Exposición Internacional de Barcelona 1929, BNE

52 - Vitrina vertical a l'espai posterior de la secció d'arts gràfiques i del llibre publicada a l'article "Llibres alemanys sobre Espanya". © Foto "Sport" – Diario Oficial de la Exposición Internacional de Barcelona 1929, BNE

53 - Marca internacional núm. 58.336 per "Cobertures de planxes, de murs i taules": Stragula, a favor de Deutsche Linoleum-Werke, A.G., Bietigheim. Sol·licitud presentada el 10 d'octubre de 1928. © OEPM

**Nota:* La marca DLW proveï el linòleum dels paviments dels Palaus de Metal·lúrgia, Electricitat i Força Motriu, Comunicacions i Transports, Art Tèxtil y Arts Gràfiques.

54	56
55	57

Distribució d'estands | Palau Meridional

Superfície: 1.550m² E:1/300 | © AGFB

54 - Patent d'invenció núm. 109.711 per "Peça d'índex per a les matrius d'impressió de màquines d'imprimir direccions" a favor d'Adrema Maschinenbauges. m. b. H. resident a Berlín. Sol·licitud presentada 11:53 del 4 d'octubre de 1928. © OEPM

55 - Baranes de secció circular, mobiliari M.R. i vitrines verticals a la secció alemanya al fons del Palau Meridional, vista des de la secció d'Estats Units.

© ANC, Fons Gabriel Casas and Galobardes, Gabriel Casas and Galobardes

56 - Patent d'invenció núm. 106.125 per "Un capçal de purga per aigua" a favor de la raó social Flottmann A.G., resident a Herme. Sol·licitud presentada a les 11.13 del dia 26 de gener de 1928. © OEPM

57 - Conjunts de mobiliari M.R., baranes de secció circular i vitrines verticals a l'estand de Flottmann A.G., amb eines pneumàtiques i martells. © ANC, Fons Josep Maria Sagarra i Plana, Josep Maria Sagarra i Plana

Marca núm. 77.084 per a distingir "tota classe de mobles amb especialitat [sic] butaques, cadires, tamborets, taules" a favor de Don Mies van der Rohe. Presentada a les 11.00 del 15 de juliol de 1929. © OEPM

Pavelló de Barcelona ocupat amb cadires i butaques M.R.
© Desconegut, Ludwig Mies van der Rohe - BM-KSW

La foto inclou una nota escrita per Eduard Ludwig:

"Mies u. G (von) Kettler vor der Eröffnung"

(Mies i [von] Kettler abans de la inauguració)